

Algų kėlimas: mažiausiai gaunantys liko it muse kande

Nuo spalio 1 d. įsigaliojęs karių algų didinimas priminė žaidimą „Virusu viru košę“: tam davė lėkštelę, tam puodelį, tam samtelį, tam šaukštelį, o tam ir neliko...

Rizikos grupė – nuo eilinių iki puskarininkių

Motyvudama algų kėlimą Krašto apsaugos ministerija raštuose Vyriausybei konstatavo: „Krašto apsaugos sistemos (KAS) stabilumas kas mėnesį blogėja, nes kariai, turintys aukštąjį ir aukštesnįjį išsilavinimą, dėl mažų atlyginimų nutraukia profesinės karo tarnybos sutartis ir išvyksta dirbti į kitas Europos Sąjungos valstybes arba pereina dirbti į privatų sektorių. 2005 metais profesinės karo tarnybos sutartis nutraukė 237 profesinės karo tarnybos kariai, o per šių metų pirmą ketvirtį – apie 100 profesinės karo tarnybos karių. Todėl Krašto apsaugos ministerija baiminasi, kad artimiausiu metu Lietuvos kariuomenėje didžioji dalis profesinės karo tarnybos karių (nuo eilinių iki puskarininkių), kurie sudaro apie 69,3 procentų Lietuvos kariuomenės, turės tik vidurinį išsilavinimą.“

Algas didinti numatyta tam, kad stiprėtų karių motyvacija tarnauti ir sustabdytų profesinės karo tarnybos karių išėjimo iš tarnybos procesą, nes taip Lietuvos kariuomenė praranda kvalifikuotus ir valstybės lėšomis išmokytus karinių specialybių specialistus (iš esmės, tai kariai nuo jaunesniojo seržanto iki vyriausiojo puskarininkio), o jiems pakeisti naujais ir tinkamai parengtais gali prireikti iki 3–5 metų, nes pagal reikalavimus karių pareigas gali eiti tik

turintys specialų išsilavinimą ir pasirengimą kariai. Lietuvos ir užsienio karinės mokymo įstaigos neturi pajėgumų mokyti daugiau karių nei yra patvirtinta pagal mokymo programas, todėl gali kilti reali grėsmė, kad nutrūks tam tikrų karinių specialybių specialistų ruošimas, o visų naujų karių mokyti nuo pirmos mokymo pakopos tiesiog bus neįmanoma.

Be to, Krašto apsaugos ministerija priminė, kad nuo 1998 m. karių tarnybiniai atlyginimai buvo padidinti tik kartą – 2004 metais (viršutinei valdymo grandžiai), atsižvelgiant į tų metų finansines galimybes. Tuo metu buvo akcentuojama, kad tai pirmas žingsnis tobulinant karių tarnybos apmokėjimo sistemą. Antrą žingsnį buvo planuojama žengti nuo 2005 m. sausio 1 d., tačiau dėl nepakankamų asignavimų tolesnis karių tarnybos apmokėjimo sistemos tobulinimas nebuvo net svarstomas KAS. Nuo 1998 m. vidutinis mėnesio darbo užmokesčio statistinis vidurkis Lietuvoje padidėjo 54,5 procentų (nuo 930 litų iki 1437 litų), pagal siūlomą apmokėjimo už tarnybą projektą padidėjimas sudarytų, lyginant su 1998 m. – 48,1 proc., t.y. 6,4 proc. mažiau nei statistinis darbo užmokesčio padidėjimas.

Ministerija pasiūlė vidutiniškai algas didinti 24 proc., iš jų:

eiliniams ir grandiniams – apie 14 proc.;
jaunesniajam seržantui ir viršilai – apie 26 proc.;

jaunesniajam puskarininkui ir vyresniajam puskarininkui – apie 34 proc.;
leitenantui ir kapitonui – apie 36 proc.;
majorui ir pulkininkui – apie 16 proc.;
brigados generolui ir generolui leitenantui – apie 19 proc.

Didesnėms algoms išmokėti 2006 metais reikės apie 14 mln. Lt, 2007 metais – apie 66 mln. Lt.

Kuo remiantis buvo nustatyta taip kelti algas?

„Košės“ dalinimo principas

Nors vienas pagrindinių algų kėlimo argumentų – siekis didinti karių motyvaciją tarnauti ir stabdyti „protų nutekėjimą“, palyginti su kitomis grandimis, kariams nuo eilinių iki puskarininkių alga pakilo mažiausiai. Taigi algų kėlimo principas akivaizdus – mažiausiai gaunantiems alga mažiausiai ir pakilo, daugiausiai gaunantiems ir pakilo daugiausiai.

Plačiau apie paskirstymo principus papasakojo algų kėlimo projekto rengėja Krašto apsaugos ministerijos Finansų ir biudžeto departamento direktorė plk. ltn. Ina Naruševičienė: „Karių alga nebuvo kelta daug metų, nes neturėjome finansinių galimybių, tačiau iš kariuomenės pradėjo išeiti daug karių, daugiausiai žemesnio laipsnio, seržantai, vyr. seržantai, viršilos, puskarininkiai. 2004 m. buvo pakelti atlyginimai viršutinei valdymo grandžiai, kad jie būtų sulyginti su valstybės tarnautojais. Dabar buvo pabandyta viską sudėlioti taip, kaip turi būti. Tik labai nedaug pakėlėme žemutinėms grandims, nes eiliniai ir grandiniai neoficialiai laikomi nepasiekę profesionalumo lygio, nes iš pradžių eilinis tarnauja metus kaip bandomąjį laikotarpį, jis yra baigęs privalomąją tarnybą ir yra be aukštesniojo ar aukštojo išsimokslinimo. Eilinio atlyginimas su visais priedais yra didesnis už šalies statistinį vidurkį, ar mažai po metų tarnybos kariuomenėje gauti tokia alga? Tai pakankamai gerai.“

Karių realios pajamos (paskaičiuota apytiksliai).

Karinis laipsnis	minimumas (t.y., 1-ieji tarnybos metai)			maksimumas (t.y., 6-ieji ir tolesni tarnybos metai)		
	Iki spalio 1 d.	Nuo spalio 1 d.	Skirtumas	Iki spalio 1 d.	Nuo spalio 1 d.	Skirtumas
Generolas majoras	4440	5410	970	4720	5500	780
Brigados generolas	4020	4870	850	4290	4960	670
Pulkininkas	3530	4230	700	3810	4410	600
Pulkininkas leitenantas	3110	3560	450	3380	3930	550
Majoras	2590	3020	430	2960	3260	300
Kapitonas	2020	2530	510	2290	2710	420
Vyresnysis leitenantas	1530	2260	730	1710	2380	670
Leitenantas	1320	1840	520	1380	1900	520
Vyresnysis puskarininkis	2050	2840	790	2200	3200	1000
Puskarininkis	1870	2410	540	1990	2530	540
Jaunesnysis puskarininkis	1650	2140	490	1810	2260	450
Viršila	1530	1930	400	1600	1990	390
Vyresnysis seržantas	1380	1710	330	1440	1770	330
Seržantas	1230	1560	330	1290	1560	270
Jaunesnysis seržantas	1110	1410	300	1170	1410	240
Grandinis	990	1140	150	1020	1140	120
Eilinis	900	1020	120	930	1020	90

Keliant algas buvo sulygiuoti puskarininkiai ir jaunesnieji karininkai, pvz., kad trečių metų j. puskarininkio alga atitinka vyr. leitenanto pirmų metų algą ir t.t., kaip numatyta „Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatyme“.

Be abejo, algų kėlimas atsirėmė į finansines galimybes. Jei pakelsime algas seržantams, automatiškai kils puskarininkiams, po to – leitenantams, po jų – kapitonomams ir majorams, tuomet reikia kelti ir pulkininkams generolams. Bet koks vieno laipsnio algos pajudinimas paveikia ir kitus laipsnius, vieniems pridėtas 100 Lt per kelis laipsnius kitiems „priaugina“ 200-300 Lt. Be to, turi būti skirtumas, kad perėjus iš vieno laipsnio į kitą (karių tarnybinio atlyginimo dėl laipsnio kilimo skirtumas yra: nuo jaunesniojo seržanto iki puskarininkio – po 0,5 bazinių dydžių (BD – 430 Lt); nuo puskarininkio iki vyresniojo puskarininkio – 1 BD; nuo vyresniojo leitenanto iki kapitono – 1 BD; nuo kapitono iki pulkininko – 1 BD; nuo pulkininko iki generolo leitenanto – 1,5 BD; išimtis taikoma tik kariams, turintiems eilinio, grandinio ir leitenanto karinius laipsnius). Juk pas mus alga priklauso nuo laipsnio ir išstarnautų metų kiekio. Nors atrodo, kad prie algos pridėdama nedaug, jas reikia išmokėti tūkstančiams, todėl viskas priklauso nuo finansinių galimybių“.

Plk. lt. I. Naruševičienė patikino, kad šis algų kėlimas – dar ne paskutinis, kad algos ateityje vėl gali būti peržiūretos. Galbūt bus siūloma keisti ir patį atlyginimo mokėjimo principą. „Dabar pas mus alga mokama pagal laipsnį ir išstarnautus metus. Vienas iš kelių – mokėti algas pagal tam tikrus lygmenis. Pavyzdžiui, A kategorija

– tarnaujantiems strateginio lygmens pareigose, žemesnė B kategorija – operacinio lygmens pareigose, C kategorija – taktinio lygmens pareigose. Pvz., majoro alga priklausytų nuo to, kokiose pareigose jis tarnautų (jungtiniame štabe ar batalione). Tokia tvarka gali būti nuo 2008 m. sausio, bet tam reiktų keisti įstatymą“, – pasakojo KAM pareigūnė.

Šių metų algų pakėlimas taip pat ne vienintelė naujovė.

Kiti pasikeitimai

Nuo spalio 1 d. po 860 Lt nukris ir Ministerijoje dirbantiems aukštiesiems karininkams. Papildytas sąrašas profesinės karo tarnybos pareigų, susijusių su didesne vadų atsakomybe – įtrauktos Krašto apsaugos ministerijos departamento direktoriaus ir Gynybos štabo viršininko pavaduotojo pareigos (šalia brigados „Geležinis Vilkas“, Mokomojo pulko, KASP, MDV, Logistikos valdybos, Karo akademijos ir SOJ vadų). Argumentas: „Dvejų narystės NATO metų patirtis parodė, kad karininkų, einančių Gynybos štabo viršininko pavaduotojo ir Krašto apsaugos ministerijos departamento direktoriaus pareigas, atsakomybė už priimamus pagal suteiktas teises sprendimus, atstovavimą NATO komitetuose formuojant Lietuvos poziciją NATO ir Europos Sąjungos gynybos politikos klausimais yra ne mažesnė nei bataliono vadovų“.

Pagal Vyriausybės nutarimą priedai už pareigas, susijusias su didesne vadų atsakomybe, padidėja 0,5 bazinio dydžio, o kariuomenės vadui – 1 baziniu dydžiu.

Profesinės karo tarnybos karių pareigos, susijusios su ypatinga specifika, ir šias pareigas atitinkančių tarnybinio atlyginimo priedų dydžiai

Profesinės karo tarnybos karių tiesiogiai vykdomos pareigos	Koeficientas (1 bazinis dydis – 430 Lt)
Skrydžiai orlaivio įgulos sudėtyje Pratybos ir kovinis budėjimas laivo įgulos sudėtyje Nardymo ir kiti darbai po vandeniu Išminavimo ir sprogdinimo darbai Šuoliai su parašiotu Bazinis karinis rengimas mokomuosiuose batalionuose (instruktoriai)	1
Užduotys, kurioms atlikti reikia ypatingos psichologinės ir fizinės ištvėmės: Intervencija (šturmas) ir kovinis rengimas (rengimasis) jai Specialioji žvalgyba ir kovinis rengimas (rengimasis) jai Kitų užduočių vykdymas ypatingų (kontrteroristinių) ir (ar) specialiųjų operacijų metu ir kovinis rengimas (rengimasis) joms	2 1,5 1

Taip pat didinamas ir karių, turinčių ypatingas karines specialybes (tokias kaip lakūnų, narų-išminuotojų, sprogdintojų-išminuotojų ir kt.), tarnybos apmokėjimas – iki 2 bazinių dydžių per mėnesį už 1-ąją kvalifikacinę kategoriją; iki 1,5 bazinių dydžių per mėnesį už 2-ąją kvalifikacinę kategoriją ir iki 1 bazinio dydžio per mėnesį už 3-iąją. Argumentas: „Šių karių apmokėjimo sąlygos nedaug tesiskiria nuo tokių specialybių neturinčių ir specialistai, kurių rizika gyvybei didesnė, nėra išskirti finansiniu aspektu. Todėl būtų tikslinga didinti tarnybinio atlyginimo priedus profesinės karo tarnybos kariams, kurie turi ypatingų karinių specialybių kvalifikacines kategorijas, kad realios karių gaunamos pajamos vidutiniškai padidėtų nuo 140 iki 280 Lt.

Gera naujiena ir kariams savanoriams bei aktyviojo rezervo prievolinkams, vykdančiams tarnybos užduotis ar pašauktiems į pratybas ir (ar) mokymus. Už tarnybos dienas jiems bus mokama ne 70, bet 100 procentų profesinės

karo tarnybos kariams patvirtinto tarnybinio atlyginimo pirmaisiais tarnybos pagal kario laisvąjį metais. Jeigu kario savanorio ir aktyviojo rezervo prievolinko pagrindiniame darbe gaunamas vidutinis darbo užmokestis yra didesnis, jam išmokamas pagrindiniame darbe gaunamo vidutinio darbo užmokesčio dydžio atlyginimas.

Vyriausybės nutarimu leidžiama skirti profesinės karo tarnybos kariams, kurių materialinė būklė sunki dėl jų pačių ligos, šeimos narių (sutuoktinio, vaiko (jvaikio), motinos, tėvo (įmotės, įtėvio) ligos ar mirties, stichinės nelaimės ar turto netekimo, jeigu yra kario raštiškas prašymas ir pateikti atitinkami tai patvirtinantys dokumentai, iki 5 bazinių dydžių materialines pašalpas iš įstaigai skirtų lėšų krašto apsaugos ministro nustatyta tvarka. Kariui mirus, materialinė pašalpa išmokama jo šeimos nariams“.

Nuogaustaujama, kad dauguma profesinės karo tarnybos karių ateityje turės tik vidurinį išsilavinimą.

Ilona Skujaitė
KAM archyvo nuotrauka